

FEDERAAL INSTITUUT VOOR DUURZAME ONTWIKKELING*ACTUALISATIE VAN DE FEDERALE GIDS VOOR DUURZAME AANKOPEN*

VERPAKKING (2024)

1. TOEPASSINGSBEREIK

Verpakking verwijst naar alle materialen en technieken die worden gebruikt om goederen in te sluiten, te beschermen, te bewaren en tentoon te stellen. Het is een fysiek omhulsel, meestal gemaakt van **papier, karton, plastic, glas, metaal of hout**. Verpakkingen kunnen worden ingedeeld op basis van een aantal criteria, waaronder hun functie: **primair** wanneer de verpakking rechtstreeks in contact komt met het product, **secundair** wanneer de verpakking verschillende primaire eenheden groepeerd en **tertiair** wanneer de verpakking wordt gebruikt om grote hoeveelheden te transporteren. Bovendien kan verpakking worden gecategoriseerd op basis van het gebruik: **eenmalig, herbruikbaar, gerecycleerd, enz.**

Deze productfiche richt zich uitsluitend op de verpakking van goederen en is daarom bedoeld om te worden opgenomen in het aankoopbeleid van elke aanbesteder die goederen wil aankopen.

Relevante CPV-code:

79920000-9	Verpakkings- en aanverwante diensten
------------	--------------------------------------

2. RISICO'S

2.1. MENSENRECHTEN: Gemiddeld

Verpakkingsmateriaal wordt geproduceerd in België, maar ook ingevoerd uit omliggende Europese landen of daarbuiten.

De sociale risico's¹ verbonden aan verpakkingsmateriaal zijn:

- **De arbeidsomstandigheden en veiligheid:**
  - **Fysieke risico's op de werkvloer:** werknemers in productiefabrieken kunnen blootgesteld worden aan ongelukken met machines, chemicaliën bij plastic of chemische verpakkingsproductie en ergonomische problemen ondervinden door repetitieve handelingen.
  - **Langdurige blootstelling aan geluid** boven de 80 decibel
  - **Lage lonen en slechte arbeidsvoorwaarden:** bij productiebedrijven die buiten België werken of die buitenlandse arbeidskrachten inhuren (bijvoorbeeld seizoenarbeiders of migranten) kunnen zich problemen voordoen, zoals uitbuiting, onderbetaling, of slechte huisvesting.

¹<https://www.mvorisicochecker.nl/check-jouw-risico-s/doe-de-check/resultaat?uuid=9d527184-6307-40b4-b2df-6136ac31a0ca>; <https://adeptpackaging.com/blog/considerations-for-packaging-risk-assessment/>

- **Hoge werkdruk en stress:** De vraag naar verpakkingsproducten kan in sommige sectoren seizoensgebonden zijn, zoals tijdens feestdagen of bij pieken in productie.
- **Discriminatie** op basis van geslacht, etniciteit, leeftijd, of religie is een risico, vooral in productielocaties waar diversiteit minder gewaardeerd wordt.
- **Impact op lokale bevolking en dierenwelzijn:** verpakkingsafval dat in de natuur terecht komt kan een impact hebben op lokale bevolking en dierenwelzijn als gevolg van zwerfvuil op land en in het water.

Vooraf voor verpakking die vanuit het buitenland wordt aangeleverd, kan gewezen worden op volgende regelgeving:

Internationale verdragen zijn bedoeld om het risico op schending van mensenrechten onder controle te krijgen. Inschrijvers die willen bijdragen aan duurzaamheid, zouden daarom een concreet beeld moeten hebben van hoe hun toeleveringsketen omgaat met mensenrechten aan de hand van minstens de [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#), [ILO Declaration on Fundamental principles and Rights at Work](#) en [OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen](#).

Op 25 juli 2024 is de Corporate Sustainability Due Diligence richtlijn (Richtlijn 2024/1760) in werking getreden. Het doel van deze richtlijn is het bevorderen van duurzaam en verantwoord gedrag van bedrijven bij hun activiteiten en in hun wereldwijde waardeketen. De nieuwe regels zullen ervoor zorgen dat bedrijven, die onder het toepassingsgebied van de richtlijn vallen, nadelige gevolgen van hun acties binnen en buiten Europa op het gebied van mensenrechten en milieu identificeren en aanpakken. Bijvoorbeeld: betere bescherming van mensenrechten, gezonde werkomgeving, meer transparantie waardoor weloverwogen keuzes kunnen worden gemaakt en betere toegang tot justitie voor benadeelden.

2.2. MILIEU : hoog

Verpakkingsmateriaal kan gemaakt zijn van papier/karton, (bio)plastic, glas, metaal, hout, textiel, ... De milieurisico's variëren, afhankelijk van het gebruikte materiaal.

Grondstoffenverbruik: Milieuschade ontstaat naar aanleiding van het ontginnen van niet-hernieuwbare grondstoffen (metalen, aardolie, ...). Bepaalde niet-duurzame activiteiten in de bosbouw ten behoeve van de productie van hout (en papier) kunnen leiden tot het verlies van hoogwaardige bossen, illegale houtkap en onverantwoord plantagebeheer.

Vervuiling en aantasting biodiversiteit: Plastics in verpakkingsmateriaal die in het milieu terechtkomen zorgen voor bodemvervuiling en vervuiling van Europese wateren en zeeën. Ze kunnen de biodiversiteit op land en in het water aantasten. De productie van verpakkingsmateriaal is in zijn toeleveringsketen ook energie-intensief. Wanneer fossiele brandstoffen gebruikt worden voor energieopwekking, gaat dit gepaard met de uitstoot van broeikasgassen en vervuilende emissies.

Afvalproductie: Verpakkingsmateriaal dat niet gerecupereerd wordt, creëert een grote afvalberg. Het verpakkingsafval dat niet gerecycleerd wordt, gaat naar afvalstortplaatsen, wordt verbrand of wordt zwerfafval. Dit heeft een impact op de natuur en de menselijke gezondheid. Bovendien resulteert elke nieuw te produceren verpakking, die niet gemaakt is

van gerecycleerd materiaal, in grondstoffenverlies. Dit geldt ook voor verpakkingsmateriaal dat samengesteld is uit hernieuwbare grondstoffen.²

2.3. REGELGEVING

Op basis van verschillende herzieningen legt richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval uit 1994 (of “Verpakkingsrichtlijn”) doelstellingen op voor de inzameling en recyclage van verpakkingsafval en stelt een aantal essentiële eisen over de samenstelling, hergebruik en de terugwinning van verpakkingen. Deze doelstellingen hebben o.a. betrekking gerecycleerde percentages voor plastics, hout, ferro en non-ferro, aluminium, glas, karton en papier, voor de jaren 2025 en 2030.

De oorspronkelijke verpakkingsrichtlijn werd, voor de federale bevoegdheden, omgezet in het Koninklijk besluit van 25 maart 1999 houdende bepaling van productnormen voor verpakkingen en de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid.

Voor meer informatie over de regionale omzetting van de verpakkingsrichtlijn, verwijzen wij u door naar:

- Voor het Vlaams Gewest: de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij ([OVAM](#))
- Voor het Waals Gewest: de Service Publique Wallonie ([SPW](#))
- Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: [leefmilieu.brussels](#)

De coördinatie tussen de gewesten en de federale overheid op dit vlak gebeurt via de Stuurgroep Afval en de Stuurgroep Duurzame Productie en Consumptie van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM). De gewesten richtten ook de “[Interregionale Verpakkingscommissie](#)” (IVC) op, om een geharmoniseerd beheer van verpakkingsafval te verzekeren.³

Specifiek voor plastics heeft de EU Richtlijn 2019/904 betreffende de vermindering van de effecten van bepaalde kunststofproducten op het milieu (SUP-Richtlijn) als doel beperkingen op te leggen om bepaalde producten voor eenmalig gebruik (Single-use plastics of SUPs) op de markt te brengen. De omzetting van deze Richtlijn werd vervat in het KB van 3 juni 2024. Een KB van 25 mei 2024 voorziet extra maatregelen, zoals het opleggen van een minimumpercentage gerecycleerde inhoud in bepaalde kunststofproducten. Maatregelen worden ook regionaal verankerd en zijn voor overheden vaak strenger dan voor civiele instellingen.

Ten slotte werd eind 2024 de EU-Verordening betreffende verpakkingen en verpakkingsafval (ook wel de “Packaging and Packaging Waste Regulation” of PPWR genaamd) aangenomen om bij inwerkingtreding in 2025 de voormelde verpakkingsrichtlijn 94/62/EG te vervangen. Deze Verordening is gericht op het halen van de doelstellingen van de Europese Green Deal. Zo moeten tegen 2030 alle verpakkingen recycleerbaar zijn, komen er verplichte normen voor het gebruik van gerecycleerd materiaal, komt er een verbod op overbodige verpakkingen, etc.⁴

²<https://www.mvorisicochecker.nl/check-jouw-risico-s/doe-de-check/resultaat?uuid=9d527184-6307-40b4-b2df-6136ac31a0ca>;

³<https://www.health.belgium.be/nl/milieu/producten-vermarkten/ecologisch-ontwerp/verpakking#ver>

⁴Meer info over deze Verordening: <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2024/03/04/packaging-council-and-parliament-strike-a-deal-to-make-packaging-more-sustainable-and-reduce-packaging-waste-in-the-eu/>

Naast de regelgeving in verband met verpakking en verpakkingsafval, moeten ondernemingen die milieuschade veroorzaken, volgens het beginsel dat de vervuiler betaalt, de nodige preventie- en herstelmaatregelen nemen. Ze moeten ook alle ermee verbonden kosten dragen ingevolge de Richtlijn 2004/35/EG betreffende milieuaansprakelijkheid met betrekking tot het voorkomen en herstellen van milieuschade.

Bovendien moeten ondernemingen die verpakte producten op de markt brengen sinds 2023 de zwerfvuilkosten dragen van hun verpakkingen.⁵

3. MARKTRIJPHEID

De verpakkingsmarkt is volop in ontwikkeling met een toenemende focus op duurzaamheid, circulaire oplossingen en inclusieve werkgelegenheid. De marktrijpheid voor duurzame verpakkingen hangt sterk af van de circulaire initiatieven en de betrokkenheid van de sociale economie in de toeleveringsketen.

3.1. CIRCULARITEIT: Gemiddeld

De toenemende regelgeving omtrent verpakkingen stimuleert de markt naar de doelstellingen van de Europese Green Deal. Ondernemingen in de verpakkingssector staan dus nog voor heel wat uitdagingen.

Duurzaam verpakken vraagt een combinatie van verpakking die zo min mogelijk impact heeft op het milieu, maar tegelijk ook ervoor zorgt dat de kwaliteit van het verpakte product behouden blijft.

Bij duurzaam verpakken spelen verschillende elementen een rol.⁶

Beleid en strategie. Duurzame productverpakking is een strategische kans voor waardecreatie door bedrijven wanneer deze keuzes maken voor de verpakking van de producten die ze aanbieden.

Functionaliteit van de verpakking. Het verpakte product heeft doorgaans meer impact op het milieu dan de verpakking. Een overwogen verpakking kan zorgen voor juiste dosering, maximale houdbaarheidsdatum en dus een maximaal rendement van het product.

---

⁵ <https://www.fostplus.be/nl/blog/5-vragen-over-de-uitgebreide-producentenverantwoordelijkheid>

⁶ <https://kidv.nl/kidv-model-vijf-perspectieven-op-duurzaam-verpakken>; OVAM-brochure "Uitvoeringsplan kunststoffen 2020-2025": <https://ovam.vlaanderen.be/uitvoeringsplan-kunststoffen-2020-2025>

Duurzaamheid kan gevonden worden in een materialenkringloop met een welbepaalde prioriteitsvolgorde op basis van de hiërarchie van de R-ladder⁷:

1. Refuse en Rethink:

Verpakking vermijden. Een eerste stap in duurzaam verpakken is bekijken of het product dat wordt aangekocht wel verpakking nodig heeft. Dit kan geëvalueerd worden voor zowel de primaire, secundaire als tertiaire verpakking.

2. Reduce:

Minimaal grondstoffenverbruik. Een goed ontwerp van het verpakkingsmateriaal kan ervoor zorgen dat het grondstoffenverbruik geminimaliseerd wordt. Wanneer een product met minder grondstoffen gemaakt wordt, daalt daarmee ook de milieu-impact ten aanzien van datzelfde product gemaakt met meer materialen.

Materiaalkeuze. In een circulair systeem worden verpakkingen zoveel mogelijk samengesteld met materialen die in gebruik en verbruik minder belastend zijn voor het milieu en/of die recycleerbaar zijn.

3. Re-use:

Materialaastroom. Een circulair systeem kenmerkt zich door twee kringlopen van materialen:

- Een biologische kringloop waarin reststoffen na gebruik veilig terugvloeiën naar de natuur (bijvoorbeeld composteerbare verpakkingen). Een aandachtspunt hierbij is dat dergelijke bio-afbreekbare materialen problemen kunnen veroorzaken in de technische kringloop van het recyclageproces. Ze zijn verder alleen aan te bevelen bij bijzondere behoeften (bijvoorbeeld wanneer de verpakking in ieder geval in de natuur terecht komt) en bij een doordacht ecologisch ontwerp.⁸
- Een technische kringloop, waarvoor kwalitatief hoogwaardige producten verpakking en onderdelen zo ontworpen zijn dat ze zo lang mogelijk meegaan en opnieuw gebruikt kunnen worden.

4. Recycle:

Afvalinzamelingen dienen ook logistiek zo georganiseerd te zijn dat deze materialen maximaal gerecycleerd kunnen worden. Bij recyclage worden verpakkingsmaterialen bij voorkeur zoveel mogelijk tot hetzelfde materiaal gerecycleerd (bv. karton wordt gerecycleerd in karton). Op die manier kunnen verpakkingen of hun grondstoffen hergebruikt worden. Maar ook afvalverwerkingsbedrijven kunnen hun interne systemen aanpassen om verschillende afvalfracties beter te scheiden uit het restafval. Hierbij geldt de regel: hoe minder componenten de verpakking bevat, hoe makkelijker het recyclageproces verloopt.

5. Recover:

Na recyclage kunnen de teruggewonnen grondstoffen opnieuw ingezet worden zoals de aanmaak van nieuwe producten of nieuwe verpakkingen. In een laatste stap, wanneer het recycleat geen waarde meer heeft als grondstof, kan het gebruikt worden voor verbranding met energiet terugwinning.

⁷Een meer volledig beeld van de R-ladder strategieën is te vinden op de website Vlaanderen Circulair: <https://vlaanderen-circulair.be/nl/kennis/infografieken/detail-2/r-strategieen> of Circular Wallonia: <https://economiecirculaire.wallonie.be/fr/articles/article/quels-types-actions-circulaires-peut-mettre-en-place-entreprise>

⁸https://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/BIOPLASTICSNOT_20200929_NL.pdf

Logistieke efficiëntie. Een goede verpakking kan zorgen voor meer logistieke efficiëntie. Dit geldt zowel voor inkomende materialen waarmee verpakkingen worden samengesteld als voor uitgaande productverpakkingscombinaties en transportverpakkingsmaterialen. Het type verpakking bepaalt hoeveel verpakkingseenheden of verpakte producten vervoerd kunnen worden. Daar kan bij het verpakkingsontwerp al rekening mee gehouden worden. Daarnaast kunnen de juiste opslagcondities en efficiënte maatvoering van de verpakking energiegebruik reduceren door de beladingsgraad in de voertuigen te maximaliseren⁹.

Verder zijn er ook verschillende organisaties die zorgen voor een duurzaam beleid rond sorteren van afval, waaronder ook verpakking. Voor meer info over sorteerverplichtingen, afvalproductie in kaart brengen en afvaloptimalisatie, raadpleeg 'iksorteerinmijnbedrijf.be', [Recycle BXL Pro](#), [Net Brussel](#), [Intradel](#), [Fostplus](#), ...

3.2. SOCIALE ECONOMIE: Hoog

In België spelen een aantal sociale-economiebedrijven een rol in de toeleveringsketen voor verpakkingen, zelfs als ze niet rechtstreeks betrokken zijn bij de producten die de aanbestedende overheid afneemt. Ze zijn bijvoorbeeld betrokken bij verpakking, of afvalbeheer. Deze bedrijven zijn te vinden via de volgende links:

- In Brussel:
in de rubriek “Ondernemerschap” en “Tweedehandsgoederen”: <https://economie-werk.brussels/sociale-ondernemingen-opzoeking>
- en
in de rubriek “Inpakken/handling en verpakken” en “Andere geleverde diensten - Upcycling en herwaardering van allerhande afval”: <https://www.onzestieluwsteun.be/>
- In Vlaanderen:
In de rubriek “Verpakking”:
https://www.socialeconomie.be/nl/databank?province=All&city_or_postal_code=&working_form=All&activities=All&s=verpakking
- In Wallonië:
in de rubriek “emballage”: <https://conso.economiesociale.be/recherche/?s=emballage>
en
https://leseta.be/annuaire/?_drts_form_invisible_fields=filter_directory_category%5B2%5D%2Cfilter_directory_category%5B3%5D%2Cfilter_directory_category%5B4%5D&drts-search=1&search_keyword%5Btext%5D=emballage&search_keyword%5Bid%5D=&search_keyword%5Btaxonomy%5D=

Laaggeschoolde werknemers, mensen met een beperking of mensen die moeilijk toegang krijgen tot de arbeidsmarkt zijn relatief gemakkelijk tewerk te stellen voor verpakkingsdiensten.

---

⁹ <https://kidv.nl/logistieke-efficientie>

4. DUURZAMER AANKOOPBELEID

In dit deel worden een aantal niet-exhaustieve suggesties gedaan voor de invoering van duurzamere aankooppraktijken voor verpakkingen. Een reeks selectiecriteria, technische specificaties, gunningscriteria en prestatievoorwaarden zijn geselecteerd als beste praktijken. Raadpleeg de volgende bronnen voor meer inspiratie:

- MVOO-criteriatool: <https://www.mvoocriteria.be/nl>
- MVI-criteriatool: <https://www.mvicriteria.nl/nl>
- Nordic criteria for more sustainable (healthcare) packaging: <https://www.regioner.dk/media/21537/nordic-criteria-for-more-sustainable-packaging-in-healthcare.pdf>
- EU Green Public Procurement (GPP) Criteria: https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en

4.1. GEBRUIK VAN CERTIFICATEN EN LABELS

Certificaten en labels kunnen worden gebruikt als onderdeel van de kwalitatieve selectie, technische specificaties en gunningscriteria. Ze kunnen ook worden gebruikt als bewijs in de contractvoorwaarden.

De volgende certificeringen en normen zijn relevant voor dienstverleners in de verpakkingsector:

- ISO 14001 of EMAS-Milieubeheersysteem

ISO 14001 is een internationale norm voor milieubeheersystemen die organisaties helpt hun milieuprestaties te verbeteren. EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) is een Europees milieumanagementsysteem dat dezelfde eisen stelt aan het milieumanagementsysteem als ISO 14001, maar ook aanvullende eisen bevat met nadruk op transparantie en naleving van de wetgeving.

<https://www.mvovlaanderen.be/nl/fiche/iso-14001>

- Ecovadis-Certificering

Ecovadis biedt duurzaamheidsoplossingen die zijn ontworpen om organisaties te helpen bij het beheren, meten en verbeteren van hun duurzaamheidsprestaties in de hele waardeketen.

<https://ecovadis.com/nl/>

- B Corp Certificering

B Corp certificeert bedrijven die voldoen aan hoge normen voor sociale en ecologische prestaties, transparantie en verantwoordelijkheid, met een focus op positieve impact op mens en planeet.

<https://www.bcorporation.net/en-us/certification/>

- ASTM D6866

Deze standaard meet het biogeen koolstofgehalte in materialen en producten en wordt gebruikt om het aandeel biobased inhoud te kwantificeren.

<https://www.astm.org/d6866-24.html>

- EN16785-1

Deze Europese norm specificeert methoden voor het bepalen van het biogeen gehalte van producten, wat belangrijk is voor het identificeren van biobased producten.

<https://www.nen.nl/nen-en-16785-1-2016-en-214935>

- EN15343

Deze norm biedt richtlijnen voor het traceren en recycleren van kunststoffen, inclusief het berekenen van het gerecycleerde inhoud in materialen.

<https://www.nen.nl/nen-en-15343-2007-en-118334>

ISO 26000 voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is ook van toepassing. In tegenstelling tot de hierboven genoemde certificeringen is deze norm niet certificeerbaar. Het biedt echter wel een leidraad voor de mate van maturiteit van de duurzame ontwikkelingsaanpak van de dienstverlener.

<https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>

Het Solid'R-label⁹ begunstigt ook spelers in de sociale economie.

<https://www.solidr.eu/fr/>

Productlabels kunnen als bewijs dienen in overheidsopdrachten op voorwaarde dat zij overeenstemmen met de ISO-norm 14.024 (type-1 milieulabels). Labels die vermeld worden op www.gidsvoorduurzameaankopen.be voldoen aan dit criterium, meer bepaald:

- [Herbruikbare drankverpakkingen](#)
- [Herbruikbare transportverpakkingen](#)
- [Plastic zakken](#)
- [Producten gemaakt van gerecycleerd plastic](#)
- [Glascontainers](#)
- [Vuilniszakken](#)

Andere relevante labels voor verpakkingen zijn:

- [FSC](#)
- [OK Biobased - OK Biodegradeable soil - OK Biodegradeable water - OK Compost](#) - Seedling
- [PEFC](#)

4.2. MILIEU: KWALITATIEVE SELECTIECRITERIA

De selectiecriteria hebben geen betrekking op de inhoud van de inschrijving, maar op het vermogen van potentiële inschrijvers om de opdracht uit te voeren. Deze criteria kunnen betrekking hebben op zowel de economische en financiële capaciteit van de inschrijver als op de technische en professionele vaardigheden.

Milieubeheersysteem
<p>De inschrijver beschikt over een eigen milieubeheersysteem. Een dergelijk beheersysteem regelt minimaal de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none">
• de uitgangspunten voor het milieubeleid van de organisatie.
• de concrete maatregelen die de organisatie heeft genomen of zal nemen om de milieueffecten van de bedrijfsprocessen die verband houden met de uitvoering van de opdracht te verminderen of te voorkomen, ten minste met betrekking tot [te preciseren].
• hoe de bovenstaande milieuaspecten van de organisatie worden gecontroleerd en opnieuw beoordeeld met het oog op voortdurende verbetering.
• hoe aandacht wordt besteed aan het bewustzijn en de competentie van de werknemer(s) en leverancier(s) bij het omgaan met de milieuaspecten die relevant zijn voor deze opdracht.
• hoe de naleving van de milieuwetgeving die van toepassing is op de gevraagde dienst(en) wordt gewaarborgd. <p><i>Mogelijke bewijsmiddelen:</i></p> <ul style="list-style-type: none">
• ISO 14001-certificaat, EMAS-certificaat, label Brusselse Ecodynamische Onderneming of gelijkwaardig.
• Verklaring dat milieubescherming (inclusief de bovengenoemde aandachtspunten) een structureel onderdeel is van de bedrijfsactiviteiten, bevestigd door een onafhankelijke auditor of een (geaccrediteerde) certificeerder wiens expertise kan worden aangetoond.
• Of gelijkwaardig.

4.3. TECHNISCHE SPECIFICATIE

De technische specificaties hebben betrekking op de inhoud van het aanbod en meer specifiek op de kenmerken waaraan verpakkingen moeten voldoen. Deze specificaties kunnen gebaseerd zijn op eisen uit normen of labels. De labels kunnen dan op hun beurt als bewijs dienen dat aan de eisen is voldaan.

Gerecycleerde of duurzaam gewonnen materialen (gebaseerd op Nordic Criteria for more sustainable packaging)

Voor tertiaire kunststof verpakking: de verpakking is biologisch of bestaat voor minimaal 50% uit kunststof van gerecycleerde oorsprong.

Mogelijke bewijsmiddelen:

- EN15343 of gelijkwaardig voor de gerecycleerde inhoud
- ASTM D6866, EN16785-1 of gelijkwaardig voor bio-gebaseerde inhoud.

Voor tertiaire en/of secundaire verpakking gebaseerd op houtvezels: de vezels afkomstig van papieren of kartonnen verpakking zijn voor minstens 70% afkomstig uit duurzame bronnen (duurzaam beheerde bossen of gerecycleerd materiaal (bv. gerecycleerde of primaire vezels), gecertificeerd door onafhankelijke handelsketenregelingen.

Mogelijke bewijsmiddelen:

- (Geldig) certificaat van een ISO type I milieukeurmerk, waarvan de eisen overeenkomen met de in dit criterium gestelde eisen, bijvoorbeeld FSC of PEFC.
- Of een gelijkwaardig certificaat

Recycleerbaarheid verhogen (gebaseerd op Nordic Criteria for more sustainable packaging)

Als de tertiaire verpakking van kunststof is, moet PE (LDPE, HDPE, LLDPE), PP of transparant PET worden gebruikt als hoofdbestanddeel (meer dan 95% van het totale gewicht van de verpakking).

Mogelijke bewijsmiddelen

- Verklaring van conformiteit

De verpakking bevat geen styreenpolymeren (PS, EPS, XPS), geregenereerde cellulose of oxo-afbreekbare polymeren.

Verpakkingen bevatten ook geen PVC, composiet en/of verpakking die verschillende materialen combineert, meerlaagse verpakking (kunststof/papier, kunststof/aluminium, kunststof/kunststof).

Mogelijke bewijsmiddelen

- Technisch gegevensblad met beschrijving van materiaalsamenstelling van de verpakking.

4.4. MILIEU: GUNNINGSCITERIA

De gunningscriteria kunnen dienen als hefboom om innovatie in duurzame ontwikkeling te stimuleren. De wetgeving inzake overheidsopdrachten maakt het mogelijk om naast de prijs ook verschillende kwalitatieve criteria, waaronder die met betrekking tot duurzaamheid, in het gunningsproces te integreren.

De aanbesteder streeft naar een zo duurzaam mogelijk materiaalgebruik en verantwoord verpakkingsbeheer. Dit houdt in dat de aanbesteder (1) een minimaal verpakkingsgebruik wil stimuleren en eenmalige verpakkingen zoveel mogelijk willen beperken door bijvoorbeeld hergebruik van (bulk)verpakking. De aanbesteder streeft er (2) naar dat de materialen van de éénmalige verpakkingen die toch geleverd worden zo veel mogelijk hoogwaardig gerecycleerd worden en/of zelf uit gerecycleerde grondstoffen bestaan. Op deze manier draagt de aanbesteder, ondanks het gebruik van éénmalige verpakkingen, toch bij aan het sluiten van de materialenkringloop.

De inschrijvers worden beoordeeld op de mate waarin zij, via een plan van aanpak, concreet aantonen bij te dragen aan deze doelstellingen aan de hand van volgende criteria.

Plan van aanpak voor circulaire en sociale economie

Voorafgaand:

In de fase van marktconsultatie kan de kandidaat/inschrijver gevraagd worden om mogelijke maatregelen m.b.t. circulaire en sociale economie mee te delen. Deze mogelijkheden omvatten maatregelen m.b.t. de gebruikte grondstoffen voor verminderde of gerecycleerde verpakking in het kader van deze overheidsopdracht, evenals mogelijke samenwerkingen met bedrijven uit de sociale economie of maatregelen om tewerkstelling of opleiding te voorzien voor personen uit kansengroepen (mensen met beperkingen, langdurige werklozen, enz.).

Opmaak van het bestek:

Op basis van de ingewonnen informatie kan de aanbestedende overheid het kader formuleren voor de opmaak van een plan van aanpak rond circulaire en sociale economie dat via de gunningscriteria beoordeeld kan worden.

De aanbestedende overheid kan daarbij bijvoorbeeld rekening houden met:

1) De hiërarchie van de R-ladder:

- **Refuse en rethink:** materiaalgebruik voorkomen en heroverwegen
- **Reduce:** materiaalgebruik verminderen
- **Re-use:** elke handeling waarbij producten of componenten opnieuw worden gebruikt
- **Recycle:** elke nuttige toepassing waardoor afvalstoffen opnieuw worden bewerkt tot producten, materialen of stoffen, voor het oorspronkelijke doel of voor een ander doel
- **Recover:** het verbranden van materialen met energierugwinning.

Voorstellen die betrekking hebben op hoger geplaatste R-strategieën leveren meer punten op.

2) Specifieke aandachtspunten m.b.t. de refuse-, rethink- en reduce-strategie:

Zie gunningscriterium onder: “beperking hoeveelheid van eenmalige verpakking en terugname van verpakking”.

3) Specifiek aandachtspunten m.b.t. de re-use, recycle en recover strategie:

Zie gunningscriterium onder:” hoogwaardige recyclage”.

4) Samenwerking met de sociale economie of maatregelen om tewerkstelling of opleiding te voorzien voor personen uit kansengroepen.

Overige inspiratie m.b.t. de inzet van materialen:

In het Engelstalige document [Nordic criteria for more sustainable \(healthcare\) packaging](#) is in bijlage A een scoremodel opgenomen dat toelaat om de inzet van verschillende soorten verpakkingsmaterialen te wegen en te beoordelen. Het document is van toepassing op medische verbruiksmaterialen maar kan ook een inspiratie vormen voor het verder uitwerken van een beoordelingsstelsel voor andere productgroepen.

Refuse, rethink en reduce: beperking van de hoeveelheid van eenmalige verpakking en terugname van verpakking (op basis van MVOO-criteriatool)

Voor de beschermings- en verpakkingsmaterialen die de inschrijver zelf toevoegt om de goederen te bundelen of beschermen:

- De hoeveelheid éénmalige verpakkingen wordt zoveel mogelijk beperkt. Wanneer verpakkingen nodig zijn, wordt de voorkeur gegeven aan verpakkingen in een (kosteloos) systeem van hergebruik. De inschrijver kan hiertoe suggesties maken die een benchmark toelaten tussen courant gebruikelijke leveringen enerzijds en mogelijkheden voor herdachte leveringen die zo veel als mogelijk verminderde eenmalige verpakking en terugname van verpakking op het oog hebben anderzijds.

Wanneer alsnog éénmalige verpakkingen gebruikt worden, wegen volgende elementen mee in de beoordeling:

- De componenten van de verpakking: De verpakking bestaat uit één materiaal of uit materialen die los zijn van elkaar (niet verlijmd, geniet,...).
- De inspanningen die geleverd worden om voor éénmalige verpakkingen gerecycleerde grondstoffen in te zetten.
- Het gebruik van (rek)wikkelfolie wordt zoveel mogelijk vermeden. Indien toch wikkelfolie nodig is voor transport, bestaat de folie bij voorkeur gedeeltelijk uit gerecycleerde grondstoffen en neemt de opdrachtnemer de wikkelfolie mee terug voor sortering met het oog op recyclage.

Terugname:

De opdrachtnemer neemt de verpakkingsmaterialen terug en biedt ze aan voor verwerking volgens de wettelijke bepalingen m.b.t. het bedrijfsafval.

Indien producten geleverd worden op paletten, neemt de opdrachtnemer deze paletten uiterlijk bij de volgende levering mee terug voor hergebruik, tenzij anders overeengekomen werd met de aanbesteder.

Aanvullende elementen voor beoordeling

- De haalbaarheid en efficiëntie van het voorgestelde retoursysteem voor herbruikbare verpakkingen.
- Het vermijden van onnodige transportbewegingen in het kader van het retoursysteem.

Mogelijke bewijsmiddelen

- Componenten van de verpakking: technisch gegevensblad met een beschrijving van de materiaalsamenstelling.
- Verpakkingsmateriaal voor eenmalige verpakking: gedetailleerde specificaties van gerecycleerde of recycleerbare verpakkingen.
- Beschrijving van retour- en sorteersystemen voor de verwerking van verpakkingsmaterialen.
- Transport: Route-optimalisatieplan.

Re-use, recycle en recover hoogwaardige recyclage

De inschrijver toont aan hoe verpakkingsmaterialen na gebruik van de verpakking worden verwerkt.

De aanbesteder faciliteert de selectieve inzameling op alle betrokken locaties. Daardoor zullen papier/karton, PET, PP, HDPE, LDPE, PS [verder aan te vullen], nu of op middellange termijn, in voldoende mate hoogwaardig gerecycleerd worden.

Indien andere materialen worden gebruikt, moet de inschrijver:

- Zelf instaan voor de terugname en verwerking van deze materialen.
- Aangeven tot welke grondstoffen de verpakkingsmaterialen worden gerecycleerd.

Mogelijke bewijsmiddelen:

- Beschrijving van interne procedures voor retour en verwerking.
- Overzicht van de verwerkingstechnieken en resultaten van de gerecycleerde materialen.

Er wordt rekening gehouden met een hogere waardering van hoogwaardige recyclage van verpakkingen of verpakkingen die worden gecomposteerd of biologisch afgebroken indien de verpakkingsmaterialen als biologisch afbreekbaar of composteerbaar zijn gecertificeerd. Gezien de mogelijke problemen in de verwerking van biologische en composteerbare verpakkingen in de technische verwerkingscyclus, worden dergelijke verpakkingen enkel in

specifieke en doordachte omstandigheden ingezet waarbij ze op een ongevaarlijke manier in de natuurlijke cyclus terecht komen (zie 3.1.)

Onder hoogwaardige recyclage verstaat de aanbesteder verder de recyclage waarbij het materiaal opnieuw tot hetzelfde materiaal wordt gerecycleerd (papier/karton worden opnieuw papier/karton, PS wordt opnieuw PS,...). Verbranding met energierecuperatie wordt in het kader van deze beoordeling niet als recyclage beschouwd. ¹⁰

Ter info:

Een aantal minimumeisen m.b.t. 'Verpakkingen' zijn opgenomen onder de technische voorschriften van dit bestek. De aangeboden verpakkingen die de inschrijver voorstelt mogen niet afwijken van deze minimumeisen.

4.5. TUSSENTIJDSE RAPPORTAGE EN KPI's

De aanbestedende dienst zal aangeven dat de in de aanbesteding vastgelegde milieu- en sociale initiatieven inspanningen van de inschrijver zullen vergen, waardoor deze tevens een concurrentievoordeel zal krijgen ten opzichte van andere gegadigden. Deze verbintenissen moeten tijdens de uitvoering van het contract effectief worden nageleefd. De inschrijver dient zich daarom bereid te verklaren om jaarlijks met de aanbestedende dienst de uit te voeren opdrachten en eventueel corrigerende maatregelen te bespreken aan de hand van Key Performance Indicators (KPI's) met betrekking tot milieu- en sociale aspecten [nader te definiëren].

Voorbeelden:

- Technisch advies en inspecties ter plaatse
- Effectieve implementatie van het milieu- en/of het sociaal beheersysteem
- Werkelijke gebruik van producten met een milieukeur
- Eventuele samenwerkingen met de sociale economie zoals omschreven in het plan van aanpak (zie gunningscriteria)
- Inspanningen bijhouden om producten en verpakkingen te verminderen, hergebruiken en recyclen, op basis van het ingediende plan van aanpak (zie gunningscriteria).
- Leveranciers kunnen worden gevraagd om de introductie van nieuwe technologieën te versnellen om de circulariteit van hun verpakkingen te verbeteren.

De naleving van deze indicatoren moet betrekking hebben op de volledige periode van de opdracht.

---

¹⁰ Bron: <https://overheid.vlaanderen.be/generiek-criterium-verpakkingen>

5. Aanvullende informatie¹¹

- [Verpakkingen: Raad en Parlement sluiten akkoord om verpakkingen duurzamer te maken en verpakkingsafval te verminderen - Consilium \(europa.eu\)](#)
- [Verpakkingsafval | Statbel \(fgov.be\)](#)
- [Interregionale verpakkingscommissie - Commission interrégionale de l'Emballage \(ivcie.be\)](#)
- <https://www.fostplus.be/nl/blog/verpakkingen-zijn-geen-afval-maar-een-waardevolle-grondstof>
- <https://iksorteerinmijnbedrijf.be/>
- <https://ovam.vlaanderen.be/uitvoeringsplan-kunststoffen-2020-2025>
- <https://www.ivcie.be/en/the-cooperation-agreement/>
- <https://www.regioner.dk/media/21537/nordic-criteria-for-more-sustainable-packaging-in-healthcare.pdf>
- <https://statbel.fgov.be/nl/themas/leefmilieu/afval-en-vervuiling/verpakkingsafval#panel-13>
- <https://www.ivcie.be/category/vragen/algemene-vragen/>
- <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/verpakkingsafval>

---

¹¹ Niet-exhaustief overzicht